

Strednodobá koncepcia ďalšieho rozvoja Slovenskej národnej galérie

Úvod

Slovenská národná galéria je v zriaďovacej listine definovaná ako najvyššia a centrálna galerijná inštitúcia Slovenska. Význam a rozsah galérie, teda jej činnosti a zbierok napĺňa tento štatút a toto postavenie potvrdzuje. Koncepciu ďalšieho rozvoja SNG preto formulujem s týmto vedomím a v tomto zmysle. SNG vnímam a budem definovať ako galerijnú autoritu, ktorá musí naplniť očakávania odbornej aj širokej verejnosti: rozvíjať sa ako celonárodná inštitúcia a zároveň formovať, budovať a definovať svoju galerijnú pozíciu v medzinárodnom priestore.

Slovenskú národnú galériu vidím ako otvorenú inštitúciu vybudovanú a fungujúcu na základných muzeálnych štandardoch, ktoré nielen udržiava, ale aj obnovuje a posúva ďalej.

Zdanlivá konkurenčná výhoda – a to centralizované postavenie SNG vo sfére výtvarnej kultúry – je v skutočnosti hlavným záväzkom tejto inštitúcie, pretože kladie veľkú zodpovednosť na plnenie mnohoročných požiadaviek vyplývajúcich zo zákona, zriaďovacej listiny a z aktuálnych kontraktov so zriaďovateľom. Toto jej postavenie vzbudzuje aj mnohé nároky súčasnej umeleckej scény na suplovanie galérií súčasného umenia, ale tie nie je možné – už z povahy komplexného založenia SNG (splňa naraz niekoľko funkcií: predovšetkým „tradičného“ múzea krásnych umení, čiastočne „umprum“ múzea a pod.) – v aktuálnom priestorovom a finančnom nastavení zvládnuť. V súčasnej situácii nie je namieste, aby SNG suplovala ďalšie špecializované galerijné inštitúcie, aj keď je možné nastaviť taký jej „rozvojový“ model, ktorý by v symbióze so všetkými etapami jej rekonštrukcie (vrátane dlhodobých a výhlado- vých) tieto očakávania postupne naplňal. To však nie je možné bez jej ďalšieho rozvoja a rastu. Naopak očakávanie verejnosti, ako aj očakávanie zriaďovateľa, že SNG v zmysle svojho štatútu bude plniť úlohu garanta umeleckej aj spoločenskej kvality výtvarného života na Slovensku, zodpovedá podmienkam, v akých SNG pracuje. Galéria by mala byť priestorom, z ktorého vzídu nielen významné podnety v rovine dramaturgie, kvality kurátorských a akvizičných projektov a ich prezentácie, ale aj miestom, ktoré bude garantom umeleckých i tvorivých hodnôt.

V praxi to znamená ambicióznu a čitateľnú dramaturgiu a profiláciu jednotlivých výstavných projektov, bez zužovania koncepcnej, tematickej a štýlovej ponuky, bez zamieňania jej poslania, bez nedoceňovania, či naopak preceňovania nového, starého, domáceho, medzinárodného a klasického umenia. Slovenská kultúrna verejnosť si rozhodne nezaslúži projekty, pri ktorých sa koncept aj realizácia len namáhavo potkávajú za nesformulovanými, nerefektovanými ambíciami tvorcov.

Východiská koncepcie

Slovenská národná galéria v priebehu poslednej dekády postupne opäť preverovala a upevňovala svoju pozíciu lídra predovšetkým na domácom odbornom galerijnom poli. Práve vďaka dedičstvu minulosti sa predchádzajúce vedenie zameralo na obnovu dôvery v inštitúciu a na nastavenie základných odborných parametrov pre výstavné a edičné výstupy. Silným zaťažením, s ktorým musí každý rozvojový model počítať, bolo uzavretie budovy premostenia (2001), čo malo a dodnes má za následok nielen obmedzenia vo výstavnom programe, ale predovšetkým akceleruje problémy vyplývajúce z nefunkčného areálu, ktorý nespĺňa súčasné nároky a predstavy o štandardnom galerijnom priestore. Výhodou naopak je, že celý nevyhnutný projektový proces rekonštrukcie je zavŕšený a pripravený posunúť sa do predposlednej fázy výberu dodávateľa, čo už je v kompetencii nadriadeného orgánu, MK SR, a nie galérie. Ďalším problémom, ktorý vyplýva čiastočne zo zdržanej rekonštrukcie je momentálne nefle-

xibilná organizačná štruktúra, ktorá bola pripravovaná pre rozvojový model galérie. Keďže nebolo možné tento model z rôznych príčin v dohľadnom časovom horizonte naplniť, postupne sa dostali do nerovnováhy funkčné prepojenia administratívnych a odborných oddelení, galéria začala existovať vo „vyčkávacom modeli“. Preto bude jednou z nevyhnutných priorít navrhovanej koncepcie nastaviť organizačnú štruktúru tak, aby zodpovedala súčasnému stavu a novým úlohám, ktoré galériu čakajú, ale aj novým spôsobom galerijnej práce.

Východiská, ktoré rozvíja táto predkladaná koncepcia, zohľadňujú predovšetkým nasledovné skutočnosti:

- dôsledne budovať múzejno-galerijný charakter inštitúcie
- nastaviť rovnováhu v dramaturgii výstavného programu podľa významu jednotlivých zbierok (starého umenia, moderného a súčasného umenia, užitého umenia a architektúry) v súlade s poslaním inštitúcie
- posilniť zbierkotvornú činnosť
- posilniť verejnú prezentáciu galerijných aktivít a povedomie o inštitúcii ako takej
- optimalizovať funkčnú organizačnú štruktúru
- nastaviť organizáciu činností tak, aby bola účelná a transparentná
- nastaviť činnosti súvisiace s nevyhnutnou rekonštrukciou areálu
- pripraviť takú logistiku realizácie rekonštrukcie SNG, ktorá by neochromila fungovanie inštitúcie pre verejnosť
- vytvoriť dlhodobú stratégiu rozvoja SNG v súlade s možnými rozšíreniami / zúženiami odborných činností

Ciele koncepcie

Predkladaná koncepcia vychádza z uvedenej stručnej analýzy skutkového stavu a zároveň zohľadňuje súčasné priestorové, personálne a finančné možnosti galérie. Navrhuje niekoľko zmien a reforiem, ktoré upevnia galériu ako múzeum umenia, ktoré by kultúrna verejnosť vnímala ako štandardnú a modernú národnú inštitúciu s pestrou ponukou programov a s kvalitnými expozičnými výstupmi. Predkladaná štruktúra je formulovaná ako kontinuálna, rozvíja už nastavené programy, ďalej identifikuje oblasti potrebné zmeniť novými metódami a zahŕňa nové podnety, ktorými je nevyhnutné sa zaoberať, aby bola dosiahnutá rovnováha a jednota medzi prevádzkou, prezentáciou a starostlivosťou o umelecké diela. V koncepcii sú navrhnuté postupy ako nastaviť funkčné mechanizmy tak, aby boli dosiahnuté formulované štandardy, výsledkom má byť funkčné múzeum umenia európskej úrovne s celonárodnou pôsobnosťou. Navrhovaná koncepcia je rozčlenená do niekoľkých tematických bodov:

- I. **reorganizácia galerijnej štruktúry**
podmienkou funkčnosti predloženej koncepcie je nová organizačná štruktúra a výkonná ekonomická politika
- II. **rekonštrukcia**
vybudovať adekvátny rámec pre všetky činnosti vyplývajúce zo zriaďovacej listiny; súčasne definovať a pripraviť ďalšie práce na začatie rekonštrukcie
- III. **veda a výskum**
posilniť rolu galérie ako významnej vedeckovýskumnej inštitúcie; vytvoriť zázemie a priestor pre uchádzanie sa o domáce a zahraničné vedeckovýskumné granty
- IV. **správa a digitalizácia zbierok**
vytvoriť priestor pre nové požiadavky vyplývajúce z programu PO2 OPIS; vytvoriť správny rámec pre starostlivosť o zbierky
- V. **expozičná a akvizičná politika**
formulovať základné dokumenty expozičnej a akvizičnej politiky ako najdôležitejšieho nástroja prezentácie odbornej, vedeckej a vzdelávacej činnosti

- VI. **prezentačné aktivity**
budovať značku a identifikáciu inštitúcie ako odborného garanta a „sprostredkovateľa“ vysokej úrovne výtvarnej kultúry
- VII. **inštitucionálna politika SNG**
vytváranie a presadzovanie určitých profesionálnych noriem ako súčasti inštitucionálnej politiky galérie, ktorá je základným nástrojom vo vzťahu k odbornej a kultúrnej verejnosti; novým spôsobom definovať a sfunkčniť poradné orgány; vzťah k súkromnému sektoru
- VIII. **stratégie medzinárodnej spolupráce**
zviditeľniť galériu v medzinárodnom kontexte, definovať strategické partnerstvá a orientáciu (tie najbližšie: Čechy, Rakúsko, Maďarsko, Poľsko, ale aj tie vzdialenejšie), byť si vedomí svojich možností

I. Reorganizácia galerijnej štruktúry

Podmienkou funkčnosti celej tejto koncepcie je základné nastavenie modelu administratívneho fungovania inštitúcie vrátane ekonomickej prevádzky, štruktúry a mzdovej politiky.

štruktúra organizácie

Na základe analýzy skutkového stavu (materiály Centire, výsledok auditu, pracovné skúsenosti) je potrebné zreorganizovať organizačnú štruktúru galérie s dôrazom na oddelenie a presné vymedzenie pôsobnosti a zodpovednosti administratívy a odbornej činnosti, napr. podľa osvedčených vzorov z iných múzeí definovať oddelenia tak, aby sa v nich koncentrovali jednotlivé činnosti a vznikli nové útvary, ako register a produkčné oddelenie s jasne vymedzenými kompetenciami. Tiež je potrebné pristúpiť k reorganizácii odborného úseku tak, aby boli posilnené právomoci kurátorov, a teda i zodpovednosť za dramaturgiu expozíčných programov. Stabilizovať a posilniť odborné pozície v rámci jednotlivých zbierok. Funkciu riaditeľa nevnímať ako kurátora s najväčšími právomocami, jeho úloha je v koordinačnej rovine, riaditeľ by mal pôsobiť predovšetkým ako komunikátor a tvorca vzťahov, ktorý sa stará o rovnováhu jednotlivých zložiek a spolu s vedením a poradnými orgánmi formuluje strednodobú a dlhodobú koncepciu rozvoja inštitúcie – *inštitucionálny rámec, ale aj imidž*.

To prinesie niektoré nevyhnutné zmeny odborné aj personálne.

ekonomická politika

Ekonomický úsek je vnímaný ako podmienka zmien, pretože tu správne nastavenie umožní realizáciu ostatných premien. Prioritou je zaistiť zodpovedajúce financovanie inštitúcie: nielen zachovať jej vyrovnaný ekonomický stav, ale aj postupne prehodnocovať závislosť od zriaďovateľa. Galériu je potrebné spravovať tak, aby vznikli vo vnútri čitateľné a záväzné pravidlá usmerňujúce finančné toky, napríklad zaviesť rozpočty jednotlivých oddelení, a tak vytvoriť a udržať prehľadnú finančnú a obchodnú politiku. Paralelne prehodnotiť existujúce zmluvy. Je tiež treba vytvoriť samostatné obchodné oddelenie, ktoré by malo v referáte všetky príjmy galérie a stanoviť vlastnú obchodnú politiku, ktorá by prispela k prehľadu o toku a výdajoch financií z obchodnej činnosti a tržieb. Oddelenie by spravovalo aj galerijné obchody, ktorých sortiment by bol stanovovaný podľa zákonitostí ponuky a dopytu a nie náhodne ako doteraz. Súčasťou návrhu je aj samostatný projekt predaja suvenírov na komisionálnej báze spojený so zbierkovou skutočnosťou inštitúcie SNG (pilotný projekt je práve v štádiu finalizácie). Je primerané predpokladať, že plánovaná rekonštrukcia celkom zásadne prispeje k rozvoju doplnkových služieb a zvýšeniu ich lukratívnosti (dostavba ráta s kaviarňou, väčším kníhkupectvom/predajňou, spoločenskými priestormi, kongresovou sálou), je potrebné začať premýšľať a naplňať možnosti, ktoré vyplývajú z architektúry nového areálu.

mzdová politika

Základné hospodárenie v oblasti mzdovej politiky stanovuje dohoda so zriaďovateľom, napriek tomu sú rezervy aj v tejto oblasti – potrebná je tu „redistribúcia“. V prvom rade je treba pristúpiť k „platovému auditu“ a stanoviť transparentné pravidlá (zrevidovať smernice), ktoré by viedli k spravodlivejšiemu prístupu na porovnateľných úrovniach v organizačnej štruktúre (príplatky, osobné ohodnotenia atď.). Zásadnú pozornosť je treba venovať finančnému ohodnoteniu odborných zamestnancov a zvážiť aj možnosti nefinančných benefitov, ako študijných pobytov, výhod z participácií na medzinárodných grantoch atď. Bude potrebné zlepšiť a reformovať odmeňovaciu politiku z vlastných zdrojov tak, aby bolo možné takýmto spôsobom motivovať spolupracovníkov k vyššej účasti na chode a rozvoji inštitúcie.

II. Rekonštrukcia SNG

V marci tohto roku galéria získala stavebné povolenia na všetky etapy rekonštrukcie a dostavby areálu SNG a v tomto zmysle sa uzatvorila projekčná časť prác. Zostáva ešte presvedčiť zriaďovateľa o nevyhnutnosti rekonštrukcie areálu SNG ako zásadnej podmienky pre dlhodobý zmysluplný rozvoj inštitúcie.

V súčinnosti so zriaďovateľom bude treba pripraviť vecné pripomienky pre budúceho dodávateľa. Zabezpečiť logistiku plynulej prevádzky v obmedzených podmienkach existencie galérie. Udržať si čo najdlhšie funkčné výstavné priestory. Pokračovať v hľadaní prezentačných možností zatvorených expozícií medzi zahraničnými, ale aj vybranými domácimi partnermi. Zrevidovať parametre v súvislosti s istým zastaraním projektu. Naplánovať precíznu komunikačnú kampaň propagácie dostavby.

III. Veda a výskum

Vedeckovýskumná činnosť tvorí jeden zo základných predpokladov, aby si galéria udržala svoje miesto ako bádateľská a znalecká inštitúcia. V tomto zmysle je nanajvýš aktuálne formalizovať a zjednotiť výkon vedeckovýskumnej práce v SNG. Predpokladom je založenie samostatného vedeckovýskumného pracoviska, resp. spočiatku funkcie koordinátora pre vedu a výskum a umožniť tak centrálnu evidenciu a správu vedy a výskumu (v pôsobnosti GR). SNG tak bude môcť žiadať podľa výnosu MŠ SR z 15. mája 2009 o zhodnotenie spôsobilosti na vykonávanie výskumu a vývoja a oprávnenie uchádzať sa o podporu tohto výskumu aj z iných zdrojov ako doteraz (MŠ SR, MF SR). Takáto organizácia práce by rozšírila pole možností vyhľadávania a využívania nového druhu grantov, ktoré by priniesli ďalšiu podporu aj expozičnému a edičnému programu SNG. Pracovisko by sa tiež staralo o agendu spojenú s možnosťou klasifikácie pracovníkov na vedecký kvalifikačný stupeň IIb, čo by viedlo k zvýšeniu kredibility inštitúcie pri uchádzaní sa o vedecké a iné granty. Cieľom je podporovať a motivovať odborných pracovníkov SNG, aby formulovali vlastné úlohy komplexného galeijného výskumu, do ktorých by bolo možné zapojiť aj externých spolupracovníkov. Výzvou je akreditovať odbornú ročenku SNG na vyšší stupeň odborného periodika. Zároveň postupne prejsť na recenznú prax (vedecký redaktor, lektori) všetkých vedeckých edičných výstupov SNG.

IV. Správa a digitalizácia zbierok správa zbierok

Plánovaná rekonštrukcia areálu SNG zahŕňa aj vybudovanie nového centrálného depozitára, ktorý by mal vyriešiť všetky súčasné problémy s uložením zbierok. V súlade so zriaďovateľom venovať maximálnu pozornosť technologickému zabezpečeniu tejto etapy stavby.

Akútne vyriešiť umiestnenie priestoru tranzitného a výstavného depozitára.

V prípade, že MK nepristúpi k riešeniu rekonštrukcie areálu SNG v čo najkratšom čase, je po-

trebné začať plánovať krízový model uloženia zbierok zo Zvolena, pretože dočasný depozitár nebol dimenzovaný na dlhodobé uskladnenie diel v takom rozsahu.

Podporiť mobilitu zbierok, v lokálnom kontexte zachovať súčasný priateľský „výpožičný model“ voči regionálnym galériám a vyvarovať sa tak rozšíreného „galerijného“ snobizmu, ktorý sa prejavuje vysokými poistnými sumami a nárokmi na prepravu pre externé inštitúcie. V tejto súvislosti pokračovať v ústretovej reštaurátorskej politike voči menej disponovaným galériám. Zachovať súčasnú dimenziu reštaurátorského oddelenia a pokúsiť sa nastaviť pravidlá tak, aby sa začalo podieľať aj na výskume a príjmoch galérie.

digitalizácia zbierok

Jednou z priorít súvisiacou s agendou správy zbierok sú úlohy vyplývajúce z programu OPIS. Venovať maximálnu pozornosť digitalizácii zbierok SNG v súlade s jej úlohou garanta programu *Prioritnej osi 2 Operačného programu Informatizácia spoločnosti* (PO2 OPIS). Stanoviť digitalizáciu ako jednu z priorít galerijných činností. Nastaviť organizáciu práce tak, aby bolo možné hladko plniť úlohy vyplývajúce zo zaradenia sa do programu a zároveň, aby bolo možné v čo najbližšom čase pracovať s plnou verziou celoslovenského programu evidencie diel CEDVU (Centrálnej evidencie diel výtvarného umenia), ktorý nám umožní dokončiť proces dokumentácie a revízie zbierok. Súčasťou digitalizačného procesu by mal byť aj Archív výtvarného umenia a Umenovedná knižnica SNG.

V. Expozičná a akvizičná politika

Expozičnú a akvizičnú politiku vnímať a koncipovať v širšom kontexte dramaturgie Slovenskej národnej galérie. Posilniť kompetencie odborných pracovníkov a ich podiel na formovaní výhľadových plánov SNG.

V súlade s týmto zámerom pripraviť základné materiály:

- výhľadový výstavný plán na 5 rokov
- výhľadový plán základných vedeckých a výskumných úloh na cca 8 rokov
- výhľadový edičný plán
- akvizičnú politiku SNG

Dokončiť budovanie dvoch nových expozičných priestorov – *kabinetov* venovaných na jednej strane starému a na druhej modernému a súčasnému umeniu. Postaviť samostatný výstavný program v suteréne venovaný prezentácii nových médií a širším témam spojeným so súčasnou vizuálnou kultúrou. Posilniť stratégiu flexibilnejšej ponuky výstavných programov určených širšej kultúrnej verejnosti. Proporčne dôsledne udržiavať podiel všetkých žánrov výtvarného umenia vzhľadom na profil zbierok galérie a jej umeleckohistorické zameranie (staré umenie, moderné a súčasné umenie, užité umenie a architektúru), problematiku súčasného umenia chápať v historickej perspektíve kontextu vývoja umenia v 20. storočí. Podporovať a iniciovať vznik tematických, trans-historických a trans-disciplinárnych projektov.

Po odstavení stálych expozícií z dôvodu rekonštrukcie tieto ponúknuť ako tematické výstavy venované nizozemskému, talianskemu, gotickému a barokovému umeniu prestížnym galerijným inštitúciám a získať recipročne výstavy vyšších umeleckohistorických štandardov. Stanoviť lokálny program nových stálych expozícií ihneď po začatí rekonštrukcie SNG. Paralelne stanoviť pracovné skupiny a v širšom kolektíve, obohatenom o externých spolupracovníkov riešiť nové stále expozície. Nové stále expozície poňať ako tematické dlhodobé výstavy, ktoré kreatívnym a novým spôsobom zhodnotia najlepší materiál zo zbierok SNG a pomôžu ich rozšíriť.

Expozičnú činnosť koncipovať ako odbornú vizitku inštitúcie zohľadňujúcu nielen odborné kritériá, pretože galéria by mala byť garantom výtvarnej kvality, ale nastoľovať aj rovnováhu medzi návštevníckymi, osvetovými, vzdelávacími a ekonomickými hľadiskami.

Zvláštnu pozornosť venovať vysunutým pracoviskám a výhľadovo na každom z nich anga-

žovať odborného pracovníka, ktorý by pripravoval v súčinnosti s kurátormi SNG regionálne tematizovaný program. Využiť pritom kapacity programu PO2 OPIS, ktorý takúto možnosť pri správnom nastavení umožní.

VI. Prezentačné aktivity

Strategický marketing a *branding* viesť v dvoch jasných líniiach: 1. definovať, budovať, posilňovať značku; 2. propagovať výstupy galérie.

Z analýzy skutkového stavu vyplýva, že momentálne takmer štvrtinu návštevníkov galérie generujú edukačné a sprievodné programy. Tento trend je možné rozvinúť v komplexnom prístupe k dramaturgii, ktorú je potrebné postaviť nie v úzkom vzťahu k výstavnému programu, ale k problematike umenia vôbec. Zmeny v prístupe k dramaturgii galerijných výstupov, teda rozšírenie doterajších priorít stanovených vo výstavnej a edičnej oblasti o dramaturgické rady nevýstavného charakteru, umožňujú na jednej strane profilovať galériu ako kultúrnu inštitúciu a na strane druhej pristúpiť k viacvrstvovej propagácii výstupov. Návštevníka získavať pre návštevu aj inými cestami, ktoré ho v konečnom dôsledku privedú späť k umeniu, prípadne mu priblížia jeho recepciu inými prostriedkami.

Propagáciu plánovať komplexne: v súlade s vlastným rozpočtom a paralelne sa zamerať na zvýšenie povedomia o inštitúcii medzi širším publikom. Nástrojom bude nový systém v prístupe k mediálnej komunikácii a marketingu, ktorý predovšetkým eliminuje doterajšiu zmechanizovanú prax zameranú na propagáciu výstav rozšírením záujmu o iné možnosti. Prvé finančné úspechy s takouto prácou so sponzormi prinášajú veľmi konkrétne výsledky (napr. nedávny úspech pilotného projektu – dlhší návštevný deň v SNG vďaka firme Enel).

Prioritou je pripraviť novú webovú stránku podporujúcu súčasné komunikačné možnosti.

Stránku nastaviť tak, aby bola rozvojaschopná bez výrazných finančných vstupov.

Nevyhnutnú grafickú „aktualizáciu“ realizovať už v súlade s nárokmi, postupom a potrebami rekonštrukcie.

VII. Inštitucionálna politika SNG

Galéria je aj interpretačná, bádateľská a normotvorná inštitúcia, určuje priority a zároveň vzorce inštitucionálneho pôsobenia verejného múzea umenia.

Tento bod predpokladá vytvorenie adekvátnych poradných orgánov a externých komisií zložených tak z kľúčových interných odborníkov (zainteresovaných na chode galérie), ako aj z popredných externých domácich i zahraničných osobností.

Táto koncepcia rozvoja počíta so zriadením *Vedeckej a umeleckej rady GR* ako poradného odborného orgánu, ktorý by nemal byť iba formálnym zoskupením, práve naopak, mal by pracovať ako funkčný poradný zbor a kritický aparát, ktorý by vo výsledku prehodnocoval a posilňoval odborné zameranie aj renomé inštitúcie. Ďalším krokom by bolo ustanovenie redakčného kruhu Ročenky SNG ako zásadného odborného periodického výstupu SNG.

Perspektívne zriadiť konzorcium SNG (*Board of Trustees*) obdobne ako je to v zahraničí, ktoré by bolo zostavené z predstaviteľov podnikateľských a donorských elít. Takáto spolupráca by vytvorila predpoklad pre dlhodobé vzájomne výhodné partnerstvá potrebné pri plánovaní veľkých a náročných výstupov. V tomto bode predpokladám nevyhnutnú súčinnosť so zriaďovateľom.

Obnoviť zmluvy o spolupráci a nadviazanie nových partnerstiev s najvýznamnejšími mediálnymi partnermi (STV, SRO), centrálnymi muzeálnymi a pamäťovými inštitúciami (SNM, SFÚ), odbornými partnermi (SAV, UK, GMB) a so zahraničnými partnermi (NG Praha atď). Nastaviť svoju politiku voči súkromným a korporátnym zberateľom v súlade so svojím postavením – transparentne a sebavedome. S vedomím citlivosti problematiky privatizácie verejného priestoru udržať si pozíciu nezávislej odbornej a znaleckej inštitúcie.

VIII. Stratégie medzinárodnej spolupráce

SNG je momentálne najdôležitejšia a najväčšia národná galerijná inštitúcia na Slovensku. Napriek tomu je v súčasnosti v porovnaní s okolitými národnými galériami porovnateľného postavenia skôr menšou (túto indispozíciu sčasti vyrieši plánovaná rekonštrukcia), ako priestorovo, tak aj rozsahom zbierok.

Možnosti zmysluplnej a nie jednorazovej spolupráce sú: v oblasti súčasného umenia (pozri kontakty plynúce z účasti Romana Ondáka na benátskom Bienále); v oblasti visegrádskej spolupráce (pripravovaný projekt s potenciálnou účasťou okolitých národných galérií venovaný Východoslovenskej avantgarde); spolupráce vyplývajúcej z účasti našich kurátorov v medzinárodných projektoch.

Možnosti zahraničnej spolupráce

- zviditeľniť SNG v medzinárodnom kontexte s prihladením na stredoeurópsky priestor (ponuka výstavy súčasného umenia MQ v roku 2011; rokovanie s Leopold Museum o verzii výstavy Slovenský mýtus; spolupráce v súvislosti s retrospektívou J. Kollera)
- využiť plánované zatvorenie Stálych expozícií (prezentácia slovenskej gotiky v Musée Cluny v Paríži; materiál pripravený pre ministra na rokovanie v Ermitáži)
- zvyšovať povedomie slovenského umenia (striktne dodržiavať cudzojazyčnú politiku edičných výstupov)
- iniciovať výskumné a výstavné projekty v stredoeurópskom priestore
- budovať a kultivovať inštitucionálne kontakty
- dôsledne využiť účasť na benátskom Bienále ako nástroj medzinárodnej výstavnej politiky SNG
- spolupracovať v intenciách kultúrnej diplomacie (pokračovať v rozvinutej spolupráci so Slovenskými inštitútmi na príprave veľkých projektov, pozri Cluny 2010)

Záver

Základnou ambíciou predloženej koncepcie je transformovať SNG ako spojenia „rodinného striebra“, výkladnej skrine, ochrannej banky aj generátora tém a výskumu s prihladením na „národné poslanie v medzinárodnom kontexte“. Navrhované zmeny by mali v súčasných podmienkach, a teda v súlade so zadaním strednodobou koncepciou rozvoja zreorganizovať SNG tak, aby sa potvrdila ako mienkotvorné pracovisko a otvorila novým umelecko-historickým, zberateľským a bádateľským javom aj ako garant hodnôt, ako miesto, kde sa nielen prezentujú zbierky, ale formulujú témy a ponúkajú nové interpretačné cesty.

Predložená koncepcia vychádza z analýzy existujúcich súčasných možností galérie, jej rozpočtu (ktorý je viac-menej stabilný), zo zriaďovacej listiny a z organizačných možností daných zákonom.

Zásadným predpokladom každej koncepcie rozvoja SNG je otázka jej rekonštrukcie, pretože od uzatvorenia budovy Premostenia funguje galéria v priestorovom obmedzení, ktoré sa postupne vžíva a stáva sa tak, žiaľ, aj akýmsi pokriveným *status quo* tejto inštitúcie, jej budov a pracovísk. Vyjasnenie si otázky rekonštrukcie je nevyhnutným krokom v prípadnom naplnení koncepcie, to predpokladá súčinnosť so zriaďovateľom o to viac, že niektoré navrhované zmeny bude nevyhnutné riešiť vzájomným porozumením a konsenzom. Už teraz si treba byť vedomí faktu, že rekonštrukcia do budúcnosti neponúka rýchle riešenie okrem zvýšenia výstavnej plochy, lepšieho uloženia zbierok, vybudovania moderného areálu – jej dôsledkom budú zvýšené rozpočtové a personálne nároky, na ktoré je potrebné sa dôkladne a dôsledne pripra-

Cieľom je dobudovať galériu nielen stavebne, ale aj organizačne. Preto jednou z úloh bude začať pracovať na obsiahlom materiáli dlhodobej koncepcie rozvoja SNG. Takýto materiál otvára mnohé zásadné otázky širšieho kontextu – sú to otázky umenovedného smerovania, ale aj kultúrnej politiky inštitúcie. Na ich formulovaní a následných diskusiách by sa mal podieľať predovšetkým zriaďovateľ, domáci a zahraniční odborníci, ale aj výtvarná obec. Je potrebné prejsť od konfrontačných a nátlakových postupov ku konštruktívnej kritike a konsenzuálnej spoluzodpovednosti. SNG bude iniciovať verejné diskusie venované jej dlhodobému smerovaniu:

- otázke II. stupňa rekonštrukcie SNG
- otázkam extenzívneho modelu budovania SNG (možnosť rozšíriť štruktúru o múzeum súčasného vizuálneho umenia a architektúry alebo UMPRUM).
- aj opačnej otázke intenzívneho modelu SNG (t.j. zúženia jej profilu napr. odčlenením zbierok Úžitkového umenia a architektúry).

Alexandra Kusá, 17. apríla 2010